

חנה, אסף וטוביה ארנרייך.
להסתתר מאחורי המחלה

משפחת הכאב

כשחנה ארנרייך לקתה ב"מחלה השקופה", פיברומיאלגיה, החליט בנה אסף לתעד את השלכות המפנה עליה ועל קרוביה. סרטו "מסיבת פרישה" מעלה אל פני השטח את גורלם של מי שנאלצים להתמודד לא רק עם תסמינים קשים מנשוא אלא גם עם חוסר אמון של הסביבה, לרבות הממסד הרפואי גילי איזיקוביץ צילום: שלומי מוצפי

מאפיינים לא רק אותה אלא גם רבות ורבים אחרים הלוקים במחלה שהיא סובלת ממנה, פיברומיאלגיה. המחלה הכרונית הקשה נקראת בעברית דאבת השרירים ותסמיניה, בקצרה, הם כאבים קשים, תשישות ודכדוך המגיע עמו. בנוסף אליהם, נאלצים החולים לא פעם להתמודד עם חוסר אמון, ולוול וחשי פלה מצד סביבתם, לרבות הממסד הרפואי. בפגישה עמו, בביתה בחיפה, ארנרייך מלטפת באצבע תמונה ישנה שלה. היא אוהבת להתבונן בה: זוהי תמונה ממסיבת הפרישה העליונה שנערכה לה לפני 11 שנים והיא נראית בה מחייכת חיוך קל ושמה. היא, שעבדה לפרנסתה מגיל 14 וטיפסה במערכת החינוך מהוראת ספרות ותנ"ך עד למשרת סגנית מנהל בית ספר, ביקשה לפרוש וכי שהיתה בת 57 נענתה בחיוב. מסיבת הפרישה היתה לפיכך אירוע מלא כאומים וכיבודים, נשיקות וורי פרחים. אלא שבאופן גורא, בלתי צפוי, היא גם סימלה את המפנה לדעה שעמד להתרחש בחייה.

המסך בעמוד הבא

אמיתי לרופא שיש לי משהו, שאני לא יכולה ללכת על הרגליים, והרופא אמר לי, 'נסי לעמוד על הראש', מספרת חנה ארנרייך. בפעם אחרת, היא ממשיכה, "מרוב כאב נפלתי על הפנים ונפצעתי. הלכתי לרופא וביקשתי שיפנה אותי למיון. הוא כעס, אבל הסכים לרשום הפניה והוסיף, 'תחפשי לך גם פסיכיאטר שם'. במיון עשו לי סיטי ומיד בא רופא וחסכיר שהסינוס האחורי שלי מלא מר גלה ובגלל זה כואב לי. לקחתי את היד שלו ונישקתי אותה. הוא לא הבין מה אני שמחה כל כך. ענית לי, 'שנים אני מסתובבת ושומ' עת שאני פסיכית. אני לא פסיכית'". אלה רק קומץ מהחויות שנאלצה לעבור ארנרייך שסיפורה עומד במרכז הסרט התי" עויד "מסיבת פרישה". הסרט, שביים בנה הצעיר, אסף, הוקרן בשנה שעברה בפסטיבל חיפה ומאו גם שודר בטלוויזיה וכן בסינמט קים ברחבי הארץ ובמקומות נוספים. בליווי שיחות עם הקהל. בסוף החודש תתקיים הקי רנה כואת באולם גפן ברמת גן ובסוף אוגוסט בקפה שפירא בתל אביב. תיאורים אלה שפורשת חנה ארנרייך

חנה וטוביה ארנרין, מתוך הסרט "מסיבת פרישה". כמה הוא יכול להחיל אותי? בילום: אסף ארנרין / YES דוקו

המשך מהעמוד הקודם

וקשיי שינה, מצב רוח ירוד והפרעות קשב וריי כו. אלה, בשילוב היותה של התסמונת שכיר זהה בחברה בקרב נשים, הם שגרמו - ועדיין גורמים - ליהס הבעייתית המופנה אל חולי פיברו. מאחר שאין מדדים אובייקטיביים, כלומר כאלו שניתן להוכיח בבדיקות מעבדה, חשדנות והרמת גבה מתלוות לא פעם לתלונות לפני אבחון ואחריו. לעתים, כמו במקרה של ארנרין, יתעלמו הרופאים מבעיות רפואיות אחרות ויסרי בו לבדוק תלונות בריצנות ולטפל בהן, בטענה שמקורן בפיברומיאלגיה.

תחילה התמודדה ארנרין במשך שנתיים עם כאבי ראש משתקים וכחכות מתמיד ומעיק בגרון. בשלב מסוים אבחנה על ידי ראוטולוג כחולה בפיברומיאלגיה, כגלל שורה של תופעות אחרות, אבל מרגע שאובחנה כך, איש לא התייחס בריצנות לתלונות על כאבי הראש ובעיית הגרון. "הכאבים התחילו שנה לפני הפרישה אבל הרגשתי בסך הכל בסדר", היא מספרת. "בשנה שאחרי הפרישה סבלתי מכחכות חוזר ונשנה בגרון. הלכתי למיטב הרופאים, כל מה שידעתי כולליות, אפילו גרון, רופא כאב, ריפולוס, גסטרו, לא מצאו שום דבר זה נמשך שנתיים. אחד הרופאים שאליהם הגיעה תלה את בעייתו בפיברומיאלגיה. היא טופלה בנוגדי חומצה ובכדורים פסיכיאטריים שנועדו להוריד את הלחץ בשיכיוול גרם לכחכות. אבל מצבה החריפה בעלי מהעבודה. הלכתי לרופא משפחה. אמרתי שאני לא יכולה יותר והוא טען שזה לא ראה שלי. רופאים שמטפלים כך טיפול לא יעיל כמעט עלייך את מרגישה את הכעס - מה, זה לא עור לך?"

ארנרין אשפזה ונתתה שלושה ניתוחי ראש לניקוז הנזלים שהצטברו בעקבות חדירת לחמורה שממנה סבלה. השניים הראשוניים לא צלחו ורק בעקבות השלישי חלפו כאבי הראש והכחכות. שנים אחר כך עברה סאי גה נוספת כשהתפתלה מכאבי בטן. אלה יוחסו שוב לפיברו ורק כעבור זמן ואחרי מאבק נתינו האבחון והטיפול נאותים: התברר שהיא סבלה מאבנים בכיס המרה. הפיברומיאלגיה נשארה הרבה פעמים פיברו מתפרצת אחרי טריגר מסוים. טראומה, שינוי בחיים. היה טריגר מבחינתך?

"אני חושבת שזו היתה הפרישה. לא התברר נתינו שוב לפרישה וצריך להתבונן. פתאום שמתי לב שכל עולמי היה סביב בית הספר היולי. הילדים גדלו, אני פרשתי: התפלג דמם בבת גר מסוים. טראומה, שינוי בחיים. היה טריגר מבחינתך?"

"אני חושבת שזו היתה הפרישה. לא התברר נתינו שוב לפרישה וצריך להתבונן. פתאום שמתי לב שכל עולמי היה סביב בית הספר היולי. הילדים גדלו, אני פרשתי: התפלג דמם בבת גר מסוים. טראומה, שינוי בחיים. היה טריגר מבחינתך?"

המשך בעמוד הבא

מהאכולוסייה. היא מופיעה בספרות המקצועית מאז המאה ה-19, ושמה, קלוקם של המלים הלטיניות "כאב" ו"שריר", ניתן בשנות השבעים של המאה הקודמת, אבל היא הוכרה כמחלה על ידי ארגון הבריאות העולמי רק ב-1992. במשך שנים ארוכות, עד לעשור האחרון, נחשבו בחולות בפיברומיאלגיה לספק הווות, ספק היסטוריות. לפני 15 שנה הוכרו 12 במאי כיום המודעות לפיברומיאלגיה ותסמונת התשישות הכרונית וברבות השנים הפך מאן כולו לחדש המודעות למחלה. אלו הביאו לחשיפה ולעיסוק גובר בפיברומיאלגיה, ותורמה נוספת הרימו חר לים מפורסמים, כמו לידי גאנא שדיברה בפני תיחות על מחלתה, שנייד אוקונור, מורגן פריי מן ואחרים שחשפו קהל רחב יותר לעצם קיומה (בארץ היו אלו השחקנית גילת אנקורי ורגאל בשן, שדבר מחלתו התגלה בנסיבות טרגיות).

אלא שבדומה כי למרות הדרך שכבר נעשה, יידרשו זמן ומאמצים עד להכרה מלאה בפיברומיאלגיה כמחלה חדושת מחקר מקיף, טיפול ייחודי ומודעות. כל זה לא רק גורם לחר לים תסכול וכאב נוסף, אלא אף עלול להסב נזק קים בריאותיים. עד היום המנגנון שפוגע בחולים אינו ברור לחלוטין, אך מדובר ככל הנראה בשיבוש בחולתת הכאב, המתפרץ לא פעם אחרי טריגר: טראומה גופנית או נפשית. כך או כך, ותסמינים דומים: כאבים בשרירים במוקדים שונים בגוף, רגישות ללחיצה ב-18 נקודות שונות בגוף או תחרות שם איברים דומים. אלו מתלווים להפרעות הנראות כלקוחות מעולם הגשם: עייפות רבה

לבלות? יש לי חברות שנשארו חברות שלי, אבל כל נושא הקברה הוא לא מה שהיה. הייתי יוזמת ומארת, הייתי חלק. היום יש לי אנרגיה לש" רוח להיות עם עצמי. אנשים מתרחקים ממני ושמעתי שאמרו שאני מביאה אנרגיה לא טובה כי אני לא מרגישה טוב. שמעתי גם שאני מסתתרת מאחורי המחלה שלי. הופכים אותך למי שהי שמשחקת אותה".

זה נשמע גורא. "אנשים לא מבינים. אם הייתי בריאה הייתי מתנדבת, הייתי עוזרת, הייתי מעדיפה להיות הצד התומך ולא התמך. לתמוך נתון הרגשה בפלאו; עזרת, העזרת. להיות התמך זה להיות מסכן. בומנים לא טובים אני לא רוצה שיראו אותי. את הילדים שלי גירשתי מכאן בומנים לא טובים, לא יכולתי שיראו אותי במצבים כאלה."

אף אחד לא מבין

"מסיבת פרישה" אמנם עושה זאת בעדינות ובאהבה, אבל אל המסך מתגנבים הרגעים הלא טובים. ארנרין, אשה נאה ומוקפדת, מוטלת על הספה באיחוש. בן זוגה, שבעת הפרישה עמם מסתגר בחדר העבודה, מתעורר כשהוא חוזר הביתה מעבודה שאינו רוצה לעזוב. בני המשפחה מאוכזבים למצוא את אדם מדוכדכת, לא חיונית, כמי שאי אפשר לסמוך עליה ועל עזרתה. בהתחלה כלל לא ברור אם היא סובלת מבעיות של הגשם, שמקורן באובדן סדריות, או של הגוף. סימן השאלה הזה, כך מתברר, הוא מה שמאפיין בכלל חולי וחולות פיברומיאלגיה. וזוהי מחלה התוקפת כשלושה אחוזים

"וזה היתה השנה האחרונה לפני המחלה", היא אומרת, מקופלת על צדה בכורסה גדולה. "מאוד אהבתי את העבודה. קמתי בבוקר בחיוך ובכיף. המשפחה והעבודה היו כל חיי, אבל לא ידעתי מה ואת חופשה והתעייפתי שנה אחרי שפרשתי התחילה הפיברו."

מסיבת הפרישה של ארנרין והמפנה שהגיע זמן קצר אחריה הם גם הנקודה שבה מתחיל סרטו של אסף ארנרין. מככבים בו אמו ואביו טריה, הוא ונזלתו ואחיו ומשפחותיהם, בעצם כמעט כל מי שמצאו עצמם מושפעים מהציאה לגמלאות ומהחיים עם מחלה.

כמו לכל חולה - המחלה פוגעת בעיקר בני שים - גם לארנרין יש ימים ושמועות איתנים יותר וכאלה שפחות. היום שבו התקיימה הפגישה איתה היה יום כואב במיוחד. צל הכאב, ידיר קבע בעיניה של ארנרין, הופך את השיר חזק על הסרט לנוקבת, אכזרית כמעט. גם כך נוגע "מסיבת פרישה" בשורה של נושאים של רוב לא מטופלים באופן זה, כמו מה שמחוללים מחלה כרונית וכאן שאין לו פתרון לאדם, לזר גיל ולמשפחה, ועד כמה נכון וטוב לחשוף את בית החולשות והלך בסרט. כשלמקרה הכואב הזה מתווספים יסורים שאין להם מזור, הנשא נהפך לכוה המעלה דמעות בעיני הנוכחים.

"יש לוח השלכות על כל תחום בחיים שלך", אומרת ארנרין, כיום בת 68. "השלכות בינך לבין עצמך, השלכות בחוגים, כי כמה בן הזוג יכול לשמוע שכואב לך, שאת לא יכולה לצאת,

אחת. הפרישה היתה לי קשה, למרות שאני רציני אותה. אני חושבת שגם היחס הפולולי של הרופאים לא תרם לעניין. הרבה חולות פיברר מאלגיה נתקלות ביחס כזה: לא מאמינים לך, מוללים במה שאת מרגישה. העניין הזה, להס' תובע שנים עם בעיה רפואית אמיתית שלא טר חו לברר, זה החרף את המצב שלי. הייתי במר פאת כאב, אצל ראוטולוגית, בטיפול אלטרנ טיבי, הלכתי לטיפול בעקיצות דבורים ולא היתה הקלה, לטיפול בעפעפון. כשאתה חולה ולא מר גיש טוב, תעשה הכל, כל מה שאפשר כדי לע' זור לעצמך. אולי זו שטות ללכת למעפץ אבל הלכתי בכל זאת.

זו היתה הקלה לקב אבחון? לדעת שיש שם למח שיש לך?

אני חושבת שהמשקולת היתה לי עוד יותר כבדה. שקראתי את התופעות שיש לפיבר, כש גיליתי שאת מחלה כרונית לא טיפול, זה היה יותר קשה.

אנשים שחולים בפיברר צריכים לשכנע את הסביבה שלהם שבאמת משהו לא בסדר? זה בדיוק כך, צריך לשכנע את הסביבה הק רובה ואת הרופאים. הרופאים לא יודעים איך לעזור, כל רופא נותן משהו אחר, הם לא יודעים וז על זה וזה הטיפול שנתן לך מישו אחר בסוף את מגיעה לפסיכיאטר, כשאת מרגישה שאת לא יכולה יותר ואף אחד לא מצליח לעזור לך. פיברר היא מחלה שקופה, אי אפשר להוכיח בבדיקת דם שאת חולה. הם מתסכלים ומאשימים את החולה.

כאילו מייחסים לחולי פיברומיאלגיה חר סמימיות או פינק, בסרט את נראית כאילו את מרגישה לא נוח מול הילדים שלך, מול בעלך, כי את לא מספקת את הסחורה. "בדיוק ככה. ילדים שלי היו ציפיות שאני אחיה סבתא, שאשמוע על הנכדים. לא יכולתי לעשות את זה והרבה פעמים הם לא הבינו. הם היו צריכים אותי והייתי צריכה לקום וללכת והרגשתי שבאישור מקום אף אחד לא מבין אותי. את אף אחד לא ידע מה שאני מרגישה."

הגינט שלא היה

נראה שאין פער גדול יותר מזה שבין השמש החמימה במרפסת הבית של בני חוג ארנרייך הנוף היפה - צלע הר ירוקה מזה המפרץ מזה - לבין דבריה הובאים של ארנרייך. בנה מתבר נן בה בשימיה.

במקרה התחיל לצלם את הוריו. הוא למד או לתואר שני בקולנוע באוניברסיטת תל אביב והתמקד בבתיבת תסריטים. כדי לצבור נקודות אקדמיות לקח קורס אחד בתחום הקולנוע התי עורי, שאותו לימדה הבמאית מיכל אבידע. בא חד התרגילים בקורס נדרשו הסטודנטים לצלם בשתי דקות דבר מה מייחיד אותם. ארנרייך הבן היה אז בן 30, גר עם הוריו אחרי פירוש מלימו די משחק ואחרי תואר ראשון בקולנוע.

"הכנתי רשימה, דבר אחד לא עשיתי שכולם עשו וזה לעשן ג'ינט", הוא מספר. "באותה תקר פה הייתי עם אמא בבירור בין רופאים וכשנכ' בסתי לאינטרנט היו הרבה חולות שאמרו שקנא כיס רפואי עוזר לך. עשיתי חיבור, אמרתי לעצמי שאני אארגן ג'ינט ואז נעשן ביחד ותהיה סצינה מולקית, אמא, שהיתה כל חייה אשת חי נוך והתנגדה, ואני, שגדלתי על מה שהיא סיפ' רה לי, שאם אעשן אני אתמכר וכל חיי ירוסר."

בסרט מבוהל מהרעיון של פרישה שלו עצמו. בנם הצעיר כמו תקוע בין לבין, חווה מאחורי המצל' מה משבר משפחתי.

"אמרתי הרבה פעמים שאני מבינה את יגאל בשן", אומרת ארנרייך. "אתמול היה יום שבו בכיתי מכאב שהוא כנראה חי במצב שאני הגעתי אליו אתמול. אף אחד לא יכול לשפוט אותו. את לא רואה תקווה. יש לך הרגשה שכולם התיאשו ממך אפילו הילדים; כל אחד כבר בשלו ובסדר, היא טובלת. חשבתו מאין יבוא עורי. לא יכולה יותר להרגיש את התחושות האלה. הייתי לבד, לא ידעתי למי לפנות, הרגשתי שאין בשבילי מה לחיות. בלאו הכי אמות בסוף, למה לסבל? יש לי

לידי נאנא. מדברת על פיברר בפתיחות צילום: מוטי מירון

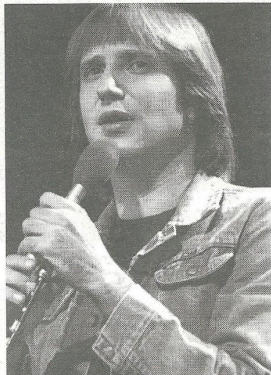
למה לחיות, יש לי משפחה נהדרת, ילדים טר בים, אבל כשאת כבת, את אומרת, למה להמ' שרף? בשביל עוד עשר שנים כאלה? עשירים? מה זה משנה. למה שזו לא יהיה פתרון?"

זה נראה כמו פתרון תגיוני? "למה לא לתת לאדם להחליט האם להמ' שיד את חייו בתנאים אלה? אני חיה בתרדה. יש יום הולדת לנכדים - האם אני אחיה במצב? יש תקופות שאני מרגישה שאני מנהלת את המ' חלה ולא היא אותי. אני יודעת להסתדר איתה, להגיד לעצמי. זה מה שיש, לא תהיי אותה חנה שהיית. צריך לנהל את החיים איך שאפשרה אם קמתי עם 20 אחוז בטרייה, זה מה שיש. לפע' מים אני נשברת. השבוע יש לי נפילה איזמה שמפחידה אותי."

הכנסת מצלמה לסיטואציה כזאת היא מה' לך שעשוי להיתפש כאכזרי קצת. אסף ארנרייך מבט ברגיעה השכיחה של הוריו דרך עדשת המצ' למה, כממא של סרט. "המצלמה עורה לי לת' מודד עם סיטואציות שהיה לי קשה מאוד לתת מודד איתן בלעדיה", הוא אומר. "מצד שני, אתה נכנס לחדר עריכה ורואה את אמא נשברת בלו' פים אינסופיים. כי אתה נותן למצלמה להיות שם גם ברגעים קשים."

או איך מפרשים בין שני הצדדים האלה? "ככל מה שצילמת, ידעתי שאני קודם כל שומר על המשפחה שלי. זה שצילמתי לא אומר שאין לי שליטה על זה. גם בעריכה השתדלתי לשמור, סצינות מסוימות לא נכנסו גם אם הן היו מקובלות על המשפחה שלי. לא הייתי עושה את

גילת אנקורי. העלתה את המודעות לחלה צילום: מוטי מירון

יגאל בשן. אי אפשר לשפוט אותו צילום: יעקב סער / לע"מ

הוא צוחק. "התחלתי להכניס לכאן את המצלמה וזה היה אחרי שהייתי איתה אצל הרופא שהציע שהיא תעמוד על הראש. התחלתי להבין שאני רוצה שאנשים יידעו יותר."

הסרטן על הגינט שלא עושן הפך לסרט של כשעה, שהושלם לפני קרוב לשנתיים. אסף ליווה את אמו ובני משפחה אחרים הן בתוך הבית והן בצילומי חוץ. הקרנות הסרט ברחבי הארץ מל' וות בשיתוף עם הקהל שחנה מצטרפת אליהן, כשמצבה מאפשר לה. בינתיים, חולכת התכונה סביבו וגוברת. עוד ועוד חולי פיברומיאלגיה מו' צאים במתאר בסרט את עצמם, כותבים לארנ' יריד חבן. בחודש דצמבר האחרון הביאה התאב' דווח של יגאל בשן, שסבל מפיברומיאלגיה ונאש מהתמודדות עם הכאב, לגל נוסף של עניין. הצפייה ב"מיסבת פרישה", שהיא לא פעם מכבידה ורואבת, היא המחשה טובה לייאוש שמי תלוח לפיברומיאלגיה ולסכנה לשקוע בייאוש בעקבותיה. ארנרייך מתמודדת עם מחלה שהקיר שי העצום להתמודד איתה תוסר היכולת לה' חלים ממנה מביאים אותה לשבר טוביה נראה

זה בלי אישור שלהם. הראיתי להם בהתחלה 12 דקות ומשלב מסוים הרגשתי שזה משרת מט' רה רחבה יותר מסרט אישי משפחתי של יוצר קולנוע. המצלמה היתה בשבילנו פסיכולוג קטן ששומר עלי ועל אמא, שיכלה לפרוק מול המצל' מה. ולמרות שאני מרגיש שהמצלמה שמרה עלי, גם אני עברתי או תקופה מאוד קשה. מן הסתם לא סיפרתי לאמא על זה, כי היא עוברת תקופה איומה, וגם לא לאבא, כי גם הוא מתמודד עם משבר כזה ומטלות בעבודה שהוא חייב לסיים. זו הפעם הראשונה שהלכתי לפסיכולוגית.

חנה: "אבל זה לא פשוט, אסף, אולי גם אני רציתי שהסביבה שלי תאמין לי, שמי שאמר לי שאני מסתגרת מאחורי המחלה יגלה ארץ זה נראה ודאי. חשבתי שאולי זה ישרת משהו. אבל לא נראה לי שזה עשה משהו, כי כמה שמ' ראים, עדיין אי אפשר באמת להבין. אם זה לא היה אסף שטמבקש, לא הייתי מסכימה."

זו ככלל סיטואציה שבה אתה מתלבט כמה אתה אמור לגלות על חוויות שלך, כמה החוויות שלך אמורים לספר לך על עצמם. חנה: "וישנו גם העניין של כמה הוא אמור להכיל אותי. כמה הוא יכול להכיל אותי."

בגידה וחרדה

על הבמה בפסטיבל הסרטים בחיפה, אחרי ההקרנה, עלה אביו של ארנרייך והקריא מכתב שחיבר הדברים שאמר שם, על היכולת להתמודד דה, על הסביבה הרחבה יותר, הם המעגל השלי' ש' שבו עוסק הסרט. מורה למשפחה, לזוג, כשעמוד התווך של הבית מושבת, וכיצד כל זה משפיע על בן חוג ועל חייו שלו.

ארנרייך, מהנדס בסולל בונה שפרש גם הוא בינתיים, מתגלה בטיפוס גיוכי. הוא אמנם לא מצטרף לשיחה המוקימית בבית המשפחה, אבל כשהוא נגמרת, מספר על חזיונות. גם במקצת הפגמים עם קהל בסנימנים הוא לוקח חלק פעיל.

כל זה כמו מעיד שהסרט אמנם הושלם לפ' ני כשנתיים אבל הוא תיעד חווה מתמשך. מה שהיה הוא שהינו וכנראה הוא שיהיה, ובני חוג ארנרייך יאלצו להתמודד עם מה שכופה ויק' נה מוקדמת על חנה.

"מה שקורה הוא שהנפש צריכה התגוף בוגד בה", היא אומרת. "חלק מההתמודדות עם המח' לה הוא האבל על החיים שפגעו היו לך, שקיווית שיהיו לך את כל שליב האבל עברתי; כעס, דחייה ובסוף בקלה, כי אין לך ברירה, את כל הזמן מא' כובת את עצמך ואת הסביבה שלך."

אסף: "פעם התייחסו לטרשת נפוצה כמוד' לה פסיכוסומטית. אולי גם היחס לפיברר יש' תנה באופן דומה ככל שהמחקר יתקדם. אומ' רים פסיכוסומטי וזה אמור להסביר הכל, אבל אולי הגד הנפש של המחלה הוא תוצר לוואי של הכאב. מי לא היה סובל מדיכאון כשהוא חי כל יום עם כאב? צריך להיות לא נורמלי כדי לא להיכנס לדיכאון, בטח כשהושבים עליו שהוא מפנק או שקר."

חנה: "אחד הבנים שלי עבר עם המשפחה שלו לאוסטרליה. אני מתגעגעת מאוד אבל יש לזה גם יתרון, שהם לא יראו אותי ושואני לא אצטרך להעמיד פנים. הרגעים הטובים מצומ' צמים והכי מפחידה היא החרדה, מתי זה יגיע. אפילו כשהילדים רוצים לבוא לשבת. לפעמים קל יותר כשהם אומרים שהם לא באים. אני רר צח לראות אותם אבל לקנות, לבשל, לסדר, הלי' חץ זה גורם לי חרדה".

